

Gotowość szkolna to gotowość dziecka do podjęcia obowiązków i zadań jakie stawia przed nim szkoła. Oznacza osiągnięcie odpowiedniego stopnia rozwoju fizycznego, intelektualnego i emocjonalno – społecznego, który umożliwi mu udział w życiu szkoły oraz opanowaniu wiadomości, umiejętności, nawyków określonych programem nauczania.

Pojęcie gotowość szkolna dla większości rodziców brzmi jak czarodziejskie zaklęcie, a jest to po prostu pewien etap w rozwoju ich pociechy.

Z rozpoczęciem nauki w szkole związane są następujące zadania:

- zdobywanie i stosowanie wiedzy
- osiągnięcie samodzielności i niezależności
- udziału w życiu grupy rówieśniczej
- zmiana dominującej formy aktywności z zabawy na naukę
- opanowanie umiejętności pisania i czytania i liczenia

Wypełnienie wymienionych zadań rozwojowych związanych z pierwszym okresem edukacji szkolnej jest uwarunkowane opanowaniem przez dzieci wielu umiejętności.

Ze zdobywaniem i stosowaniem wiedzy łączą się np. umiejętność skupiania uwagi, rozwiązywania problemów, umiejętność czytania i pisania. Z osiągnięciem samodzielności wiąże się umiejętność pokonywania przeszkód, dążenie do niezależności, a ze współdziałaniem z rówieśnikami — umiejętność porozumiewania się i dostosowania do zawartych umów i reguł. Nauka wiąże się z umiejętnością organizowania czynności ze względu na cel, dążenia do osiągnięcia wyniku, znoszenia napięć. Gotowość do uczenia się wymaga zainteresowania dziecka uczeniem się, chęci bycia uczniem i samodzielnego uczenia się,

Pytanie o gotowość szkolną zawsze dotyczy relacji między środowiskiem szkolnym i rodzinnym a dzieckiem. Oceniając gotowość, musimy wiedzieć, jaka jest szkoła, w której dziecko będzie się uczyło, znać szkolne zadania i odpowiadające im umiejętności dziecka. Kryteria gotowości szkolnej zależą także od wymagań programowych, metod nauczania i warunków nauki w szkole.

W zależności od rozpatrywanego obszaru aktywności dzieci mogą być w różnym stopniu przygotowane do edukacji szkolnej. Dlatego ważne jest aby równolegle z oceną gotowości szkolnej diagnozować trudności jakie ma dziecko i udzielać pomocy w konkretnych sferach rozwoju. Jeżeli dziecko rozpocznie naukę bez osiągnięcia wystarczającej gotowości szkolnej, a jego trudności nie zostaną rozpoznane i zażegnane, to dalszy jego rozwój może ulec zaburzeniu. Zahamowana może zostać jego aktywność i twórcza postawa wobec zadań.

Oceny gotowości szkolnej dokonują psycholodzy i pedagodzy, choć warto również samemu obserwować dziecko.

Można powiedzieć że dziecko gotowe do podjęcia nauki w szkole posiada umiejętności wymienione poniżej.

Dziecko jest gotowe do szkoły pod względem fizycznym gdy:

- jest zdrowe i ogólnie sprawne ruchowo;
- nie męczy się nadmiernie siedzeniem w ławce, wykonywaniem prac manualnych itp.;
- posiada dobrą sprawność ruchową, manualną i nie zaburzona koordynację wzrokowo- ruchową;
- ma odpowiednią siłę rąk, palców, która pomaga nie tylko w zabawach i ćwiczeniach gimnastycznych, ale również przy pisaniu, rysowaniu, wycinaniu, lepieniu, spełnianiu obowiązków dyżurnego;
- jest zrównoważone emocjonalnie, ma adekwatny stosunek do trudności i problemów szkolnych;

O gotowości emocjonalnej mówimy gdy:

- dziecko umie nazwać i rozpoznać różnorodne uczucia , zarówno u siebie, jak i u kogoś innego (np. złość, radość, wstyd), potrafi wyrazić uczucia wdzięczności, przyjaźni, życzliwości, jest ambitne, wrażliwe na pochwały i nagany;
- wyraża swoje emocje w sposób adekwatny do sytuacji;
- jest wytrwały w działaniu, doprowadza prace do końca;

O gotowości społecznej dziecka mówimy gdy:

- chętnie nawiązuje kontakty z nauczycielem i kolegami. Potrafi podporządkować się niezbędnym wymaganiom dyscypliny, współdziałać z kolegami w nauce, zabawie i pracy;
- przeżywa wspólnie radość z osiągnięć klasy i poszczególnych uczniów;
- wykonuje zadania na rzecz grupy, dba o porządek w klasie, jest obowiązkowe, wytrwałe i wrażliwe na opinie nauczyciela;
- potrafi ocenić postępowanie swoje i kolegów, i odpowiednio reagować na nie;
- orientuje się w swoim otoczeniu, zna swój adres zamieszkania;
- potrafi opowiedzieć przeczytaną przez dorosłego baśń, prowadzić rozmowę na temat ulubionych bohaterów książek i filmów;
- jest aktywne poznawczo, chce się uczyć;

Gotowość umysłowa obejmuje:

- wiedzę
- koncentrację uwagi
- pamięć
- spostrzeganie
- myślenie
- wnioskowanie
- proste liczenie
- umiejętność wypowiedzenia się etc.

Dziecko dojrzałe umysłowo do nauki szkolnej:

- interesuje się czytaniem i pisanem;
- rozporządza zasobem doświadczeń i wyobrażeń będących podstawą do rozwoju pojęć;
- potrafi uważnie i ze zrozumieniem słuchać tego, co mówi nauczyciel;
- rozumie polecenia nauczyciela, posiada umiejętność swobodnego i zrozumiałego dla otoczenia wypowiedzenia się, opowiadania, wyrażania życzeń, pytań, własnych poglądów;
- wypowiada się całymi zdaniami poprawnie gramatycznie;
- dokonuje analizy i syntezy dźwiękowej wyrazów o prostej budowie fonetycznej;
- rozumie sens informacji podawanych w formie uproszczonych rysunków, symboli;
- rozumie znaczenie wyrazów jako graficznych odpowiedników słów;
- posiada orientację przestrzenną, która umożliwi mu rozpoznawanie i odtwarzanie kierunków, położenia i proporcji wymiarów odwzorowanych form graficznych;
- ustala równoliczność dwóch zbiorów;
- określa kierunki i ustala położenie obiektów w stosunku do własnej osoby, a także w odniesieniu do innych obiektów;
- potrafi wskazywać podobieństwa i wyszukiwać różnice na obrazkach;
- potrafi kreślić elementy literopodobne;
- sprawnie posługuje się ołówkiem, kredką, potrafi określić, co narysowało;
- w rysunku dziecka można rozpoznać rzeczywiste przedmioty,
- dziecko umie się skupić podczas zabawy, rysowania;

Aby proces oceny i wynikające z niego decyzje były jak najtrafniejsze konieczna jest ścisła współpraca między rodzicami i osobą diagnozującą dziecko.

Literatura:

- A. Frydrychowicz, E. Koźniewska, A. Matuszewski, 2006, *Skala gotowości szkolnej*, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno- Pedagogicznej
- M. Bogdanowicz, 2009, *Ryzyko dysleksji dysortografii i dysgrafii*. Wydawnictwo Harmonia
- Ewa Tryzno, 2009, *Diagnoza edukacyjna dzieci rozpoczynających naukę*, Wydawnictwo Harmonia
- Anna Kałużny, 2009, *Diagnoza gotowości szkolnej sześciolatka*, Wydawnictwo Raabe
- Marta Rzakiewicz, 2011, *Dojrzałość szkolna*, zeszyty WSiP